

Eğitim Fakóltesi Kalite Standartlarının Belirlenmesine Yönelik Öğretmen Adayı Görüşleri (Mersin Üniversitesi Örneđi)

Tuğba YANPAR-YELKEN, Öner ÇELİKKALELİ & Burhan ÇAPRI

Özet – Bu araştırmanın amacı, öğretmen adayları görüşlerine göre eğitim fakólterinin kalite standartlarını belirleyebilmektir. Bu amaç ile MEÜ. Eğitim Fakóltesi'ne devam etmekte olan 2007 yılında mezun durumunda ve 4. sınıfa devam etmekte toplam 140 öğretmen adayından veri toplanmıştır. Öğretmen adaylarının eğitim fakóltesi kalite standartları hakkında bilgi toplamak için araştırmacılar tarafından 11 madden oluşan yapılandırılmış bir soru formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde “Nitel İçerik Çözümlemesi” yöntemi kullanılmıştır. Bulgulara göre, öğretmenlerde ve öğretim elemanlarında bulunması gereken en önemli mesleki özellikler “alanına hakim olma ve öğretmenlik meslek bilgisi ve becerisine sahip olma”, en önemli kişisel özellikler “hoşgörölü olma ve saygılı olma, iletişim becerisine sahip olma, hümanist olma”dır. Eğitim programlarıyla ilgili olarak da “programın uygulamaya yönelik olması”, fakólte yönetiminin “demokratik ve katılımcı bir yönetim anlayışına sahip olması”, finansal açıdan “öğrenciler ve öğretim elemanlarına destek sağlayabilecek yeterlikte olması”, tesis ve donanım açısından “bilgisayar sayısının yeterli sayıda olması ve internete erişimin sınırsız olması”, yerleşkelerde “ulaşılabilir” bir PDR hizmetinin sunulması, bilgi teknolojileri açısından ise “bilgi teknolojileri salonunun olması” gerektiği ön plana çıkmıştır. Bulgular literatür ışığında tartışılıp yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, kalite standartları, öğretmen adayları, öğretmen eğitimi.

Abstract – Student Teachers' Views on Quality Standards of Faculty of Education (Mersin University)

– The purpose of this study is to determine quality standards of education faculty according to student teachers. The data of this research were gathered by essay -type question form of 4.th grade student teachers, 2007 year in Education Faculty in Mersin University. The form was applied on 140 student teachers. Qualitative content analyses were used for data. The results show that the student teachers indicated that subject matter and pedagogical knowledge and skills are the most important professional features for teachers and academicians; being tolerance and respect, communication skills and being humanistic are the most important individual features for teachers and academicians. According to the finding on the curriculum of Educational faculty curriculum should practice based. The other finding can be summarized as follows: Management of the education faculty should democratic, financial competency, computer, internet, and information technology services, psychological counseling and guidance service's competency. The results were discussed according to references and the findings.

Key words: Education, quality standards, Student teacher, teacher education.

Tuđba Yanpar-Yelken, Doç. Dr., MEÜ Eğitim Fakóltesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, EPÖ Anabilim Dalı, <tyanpar@gmail.com>; Öner Çelikkaleli ve Burhan Çapri, araştırma görevlisi, MEÜ Eğitim Fakóltesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR Anabilim Dalı. Bu çalışma, MEÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi BAP-EF EB (TY) 2005–2 tarafından desteklenmiştir.

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, Aralık 2007, ss. 191-215.

Mersin University Journal of the Faculty of Education, Vol. 3, Issue 2, December 2007, pp. 191-215.

Giriş

Dünyada başta küresel ısınma gibi fiziksel değişimlerin yaşandığı günümüzde olumsuz gelişmelerden en az düzeyde etkilenmek ve önlem almak için her alanda eğitilmiş insanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda eğitimde önemli bir role sahip olan öğretmen her zaman vazgeçilmezdir. Dünyada öğretmenlik geçmişten günümüze farklılaşmıştır. Öğretmenin salt öğretme rolü giderek ortak öğrenen haline almıştır. Öğretmen yetiştiren kurumlar da bu değişime göre öğretmen yetiştirmek için sürekli olarak kendilerini iyileştirme çabasında olmuşlardır.

Günümüzde eğitim sistemleri, bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler ve toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücüne olan ihtiyacı çerçevesinde yeniden şekillenmektedir. Öğretmen yetiştirme sistemleri de bu gelişmelerden doğrudan etkilenmekte ve programlar, eğitim-öğretim süreçleri ve altyapı bakımından alternatif yaklaşımlar gündeme gelmektedir. Ülkemizde de öğretmen eğitimi alanındaki yeni gelişmeler ve milli eğitim sisteminin ihtiyaç duyduğu nitelikli öğretmeni yetiştirme çabaları çerçevesinde eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmaları başlamıştır (YÖK, 1998).

Bu doğrultuda YÖK ve Dünya Bankası (1999) tarafından gerçekleştirilen “Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon” konulu milli eğitimi geliştirme projesi çerçevesinde, öğretmen eğitimine yönelik standartların belirlenmeye çalışıldığı görülmüştür. Söz konusu standartlar;

1. Öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi,
2. Öğretim elemanları,
3. Öğrenciler,
4. Fakülte-okul işbirliği,
5. Tesisler, kütüphane ve donanım,
6. Yönetim,
7. Kalite güvencesi

olarak belirtilmiştir. Çalışmada, her bir boyuta ilişkin başlangıç, süreç ve ürün standartları ayrıntılarıyla ifade edilmiş ve standartların nasıl kullanacağı açıklanmıştır.

Standartlar, akreditasyonun temelini oluşturmaktadır. Bunlar, oluşturulacak sistemin gereklerini ortaya koymakta ve yüksek nitelikli lisans programlarının geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğini belirlemektedir. Standartlar, konu alanı uzmanlarının görüşlerine, araştırmalara ve deneyimlere göre belirlenmiştir. Yükseköğretim programlarının akredite edilmesi için tasarlanmış bir sistemde standartlar, bir yükseköğretim programının kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilebilmesi için hangi öğelerin programda bulunması gerektiğini göstermektedir (YÖK, 1999). “Standart, bir otorite, gelenek veya ortak anlayış tarafından belirlenmiş ve takip edilmesi gereken bir model veya örnek olarak tanımlanabilir. Öte yandan, yine standart, belirli bir amacın gerçekleştirilebilmesi için gerekli ve yeterli nitelik düzeyi olarak da tanımlanabilir (YÖK, 1998).

Standartlara uygunluk olarak tanımlanan kalite ise, dünyada değişen dinamikler çerçevesinde giderek ön plana çıkan kavramlardan biridir (Kavrakoğlu, 1996). Kalite, belirlenen ihtiyaçların tahmin edilme derecesine yönelik olarak ürün veya hizmeti etkileyen özelliklerin toplamı şeklinde açıklanabilir (Geoffrey, 1994). Klasik anlamda sanayideki kaliteden bugün kamu idarelerinde, sivil toplumda ve günlük hayatın her alanındaki uygulamalarda kaliteye geçilmiştir. Kalite artık modern toplum olmanın bir göstergesi durumundadır (Kuş, 1999). Kalite değerlendirme, iç veya dış incelemelerle standartlar ve performansların karşılaştırılmasına dayanan kararlardır (Erişen, 2001).

Son on yılda, yükseköğretim kurumlarının ve bu kurumlarda eğitim gören öğrenci sayılarındaki hızlı artış, bu artışta özel sunum biçimlerinin payının yüksekliği ve devlet üniversitelerinin özerkliklerinin genişletilmesi gibi gelişmeler, tüm ülkelerde yükseköğretimde “Kalite Güvencesi” sorununu gündeme getirmiştir. Uluslararası öğrenci hareketliliği, sınır ötesi üniversiteler ve küreselleşen ekonomide hizmetlerin serbest dolaşımı nedeniyle, yükseköğretimde “kalite güvencesi” sadece ulusal değil, uluslararası bir boyut kazanmış, diplomaların tanınması ve akreditasyon konuları ikili veya çok taraflı ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir (YÖK, 2007).

Özellikle de 1995 yılı itibariyle Avrupa Birliği ile yakın bağlar kurma girişimi sonucunda, kalite standartlarına verilen önemin artmaya başladığı göze çarpmaktadır. Kalite standartlarının sağlanması gereken en önemli alanlardan birisi de öğretmen yetiştirme. YÖK tarafından kalite standartları teoride belirlenmiş olsa bile uygulamalı bir çalışmanın yapılmamış olduğu hemen göze çarpmaktadır (Taş, 2004).

Bu doğrultuda, YÖK tarafından 2007 yılında hazırlanan “Türkiye’nin Yüksek Öğretim Stratejisi” isimli yayında, eğitim fakültelerinin performansının geliştirilmesinde önemli olduğu ifade edilen altı stratejik hedeften birisinin “öğretmen eğitiminde akreditasyon ve standartlarla ilgili çalışmaları geliştirmek” olduğu belirtilmiştir (YÖK, 2007).

Gelişmiş ülkelerde kalite standartları belirlenmesi ve uygulanması ile büyük verim alındığı görülmüştür. Eğitim düzeyinin, gelişmişliğin temel göstergesi haline geldiği bu çağda özellikle gelişmekte olan ülkeler, rekabete ayak uydurabilmek için eğitim sistemlerini bütün boyutlarıyla çağdaş standartlarda bir yapıya kavuşturma çabasındadırlar (Erişen 2001). Bu nedenle ülkemizde de standartların uygunluğunun sürekli olarak sorgulanması ve geliştirilmesinin sağlanması gerekmektedir. Bu sorgulamayı yaparken öğretmen yetiştirme ile ilgili öğelerin çok yönlü olarak incelenmesi gerekir.

Kalite standartları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, akreditasyon standartları ile mezun yeterlikleri arasındaki ilişki (Adams, 2000), kalitenin iş tatmini üzerine etkisi (Rahman, 2000), yükseköğretimde kalite etkinliklerinin değerlendirilmesi (Mortensen, 2000), kalite geliştirme çalışmasının öğrenci başarısı üzerine etkisi (Ronald, 2000), toplam kalite yönetimi ve eğitim arasındaki ilişkilerin incelenmesi

(Eroğlu, 1996; etiner, 1996; Yurter, 1999; Yalabık, 1999; Ertürk, 1998; Binici, 1999; Baykara, 1999) ve retmen yetiştirme programlarının çok kaynaklı değerlendirilmesi çalışmalarına rastlanmaktadır (Vaughn, Everhart, Sharpe ve Schimmel, 2000; Arslan, 2000; Lawless, Smith, Kulikowich ve Owen, 2001). retmen yetiştirmede teknolojinin yeri de çağımızın gereği olan bir unsurdur ve araştırmalarda son yıllarda en çok karşılaşılan çalışmalar arasındadır (Duhaney, 2001; Betrus, 2000; Brennan, 2000; Cuckle ve Jenkins, 2000; Duran, 2000).

Bunlara ek olarak, son dnemelerde yapılan araştırmalarda retmen yetiştirme programlarının belirlenen kalite standartlarının üretim elemanları (Bayülken, 1999; Taş, 2004), uzman kişiler (Oser, 1998), retmen adayları (Ok, 1991; Bayülken, 1999; Williams ve Alawiye, 2001; Taş, 2004) ve alanda çalışmakta olan retmenlerin (DeRousse, 2000; Taş, 2004) görüşleri doğrultusunda değerlendirildiği alışmalar (Bayülken, 1999; Taş, 2004) göze çarpmaktadır.

Diğer taraftan, literatürde Türk retmen yetiştirme programlarına ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi ve bu standartların ne derece gerçekleştiğinin değerlendirilmesine yönelik araştırmalar (Ok, 1991; Bayülken, 1999; Erişen, 2001; Taş, 2004) ile mesleki, teknik eğitim fakültelerinin eğitim programları standartlarının belirlenmesi ve bu fakültelerin standartlara uygunluğunun değerlendirilmesine yönelik çalışmalar da bulunmaktadır (Mahiroğlu, 1996; Binici, 1999; Henkel, 2000; Erişen, 2001).

Ancak yapılan tüm çalışmalar değerlendirildiğinde, son yıllarda retmen yetiştirmede karşılaşılan en önemli sorunlardan birinin eğitim fakültelerinin kalite standartlarının belirlenmesi çalışmalarının olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle de üretim elemanı ve retmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak kalite standartların belirlenmesine yönelik çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir.

Her alanda gelişme ve değişimlerin vazgeçilmez olduğu günümüzde bütün kurumlar kendilerini yenilemek ihtiyacındadır. Eğitimle ilgili kurumların da kalitesinin kontrol edilerek geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitimde en önemli öğelerden birisi retmendir. retmenin rolleri zaman içinde değişmiş ve değişmeye de devam edecektir. retmenlik mesleği ne tür gelişmeler yaşanırsa yaşansın var olmayı sürdürecektir. Aynı zamanda, retmenlerin kalitesi eğitim kurumlarının kalitesini de arttıracaktır. Bu anlamda retmen yetiştirmeye gereken önemin verilmesi sağlanmalıdır. Bu gün dünyada çok büyük bir kalite yarışı yer almaktadır. Bu nedenle, retmenlerin nitelikleri çok iyi olmak zorundadır. Aynı zamanda, retmen yetiştirme programlarının kalitesinin kontrol edilerek sürekli geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu araştırmada, dört yıl boyunca her alanda dersler olarak ve olgunlaşarak uygulamayı bizzat yaşayan kişiler olan eğitim fakülteleri son sınıf rencilerinin gözüyle kalite standartları ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Bu anlamda, araştırmanın standart belirleme ve geliştirme çalışmalarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin çeşitli programlarından mezun olabilecek durumundaki 4. sınıf öğretmen adaylarının, eğitim fakültelerinin kalite standartları ile ilgili görüşlerinin incelenmesidir.

Problem

Öğretmen adaylarının eğitim fakültesi kalite standartlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Bu genel araştırma problemine dayalı olarak aşağıdaki alt araştırma problemlerine cevap aranmıştır:

Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlerde ve öğretim elemanlarında bulunması gereken mesleki özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının öğretilerde ve öğretim elemanında bulunması gereken kişisel özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının bölüm eğitim programlarının sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmen adaylarının fakülte yönetiminin sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmen adaylarının fakültenin finansal olarak sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğretmen adaylarının fakültenin tesis ve donanım olarak sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Öğretmen adaylarının fakültenin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri açısından sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Öğretmen adaylarının fakültenin bilgi teknolojileri açısından sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma, niteliksel yolla verilerin toplandığı betimsel bir çalışmadır.

Araştırma Grubu

Bu çalışmada, MEÜ. Eğitim Fakültesi'nden 2006–2007 eğitim öğretim dönemi sonunda mezun olacak durumda olan, sınıf öğretmenliği programından 32; matematik

öğretmenliği programından 20; Türkçe öğretmeliği programından 21; okul öncesi öğretmenliği programından 20; fen bilgisi öğretmenliği programından 9 ve psikolojik danışma ve rehberlik programından 38 olmak üzere toplam 140 öğretmen adayından veri toplanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada eğitim fakültelerinin sahip olması gereken niteliklere ilişkin öğrenci görüşlerini belirleyebilmek için araştırmacılar tarafından toplam 11 sorudan oluşan bir yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Soru formunun oluşturulmasında birinci aşamada literatür taramasından yararlanılmıştır. Daha sonraki aşamada, oluşturulmuş ilk form farklı üniversitelerde çalışmakta olan öğretim elemanlarına görüşleri alınmak üzere sunulmuştur. Son aşamada ise, öğretmen adaylarına deneme uygulaması yapılarak gelen tüm öneriler, eleştiriler ve düzeltmeler doğrultusunda yapılandırılmış veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Soru formunda bulunan bazı sorulara şöyle örnekler verilebilir. “Sizce öğretmen adaylarında bulunması gereken mesleki ve kişisel özellikler neler olmalıdır?”, “Sizce öğretim elemanlarında bulunması gereken mesleki ve kişisel özellikler neler olmalıdır?” ve “Sizce bölüm eğitim programlarının sahip olması gereken özellikler neler olmalıdır?”

İşlem

Araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan Soru Formu, sınıf ortamında araştırmanın amacı açıklandıktan sonra gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 4. sınıfa devam öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizinde “nitel içerik çözümlemesi” kullanılmıştır. Veriler üç aşamada analiz edilmiştir. Bu aşamalar; kategorilerin tanımlanması, altın-örneklerin verilmesi ve kodlama kurallarının önceden belirlenmesidir (Mayring, 1996; Çev: Gümüş, Durgun, 2000, s. 104). Bu açıdan değerlendirildiğinde, araştırmanın kategorileri (11 kategoriden oluşmaktadır) literatüre dayalı olarak önceden belirlenmiştir. İkinci aşamada her bir kategori ile ilgili çarpıcı örneklerle yer verilmiştir. Son olarak da, araştırmacılar her tekrarlanan kod için 1 puan vermeyi önceden karara bağlamışlardır. Örneğin; öğrencilere “Sizce fakülte yönetiminin sahip olması gereken özelliklere neler olmalıdır?” biçimindeki bir soruya verilen her bir cevap incelenmiş ve ortaya çıkan her bir sığata 1 puan verilmiştir. Sonraki aşamada bu sıfat tekrarlandıkça yanına işaretleme yapılarak tekrar sayısı elde edilmiştir. Daha sonra ise bu soruya verilen ilginç cevaplar altın örnek olarak öğrencilerin yazdıkları biçimlere sadık kalınarak tırnak içinde yazılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Öğretmenlerde ve Öğretim Elemanlarında Bulunması Gereken Mesleki Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “öğretmenlerde bulunması gereken mesleki özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: *Öğretmenlerde Bulunması Gereken Mesleki Özelliklere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Alanına hakim olmalı.	100	71
Öğretmenlik meslek bilgisi ve becerisine sahip olmalı.	85	61
Rehberlik anlayışına ve psikoloji bilgisine sahip olmalı.	41	29
Değişikliğe açık olmalı.	39	28
Eğitim teknolojilerini etkili bir biçimde kullanabilmeli.	38	27
Genel kültüre sahip olmalı.	32	23
Bilimsel olma/araştırmacı olmalı.	27	19
Çeşitli yöntem ve teknikleri kullanabilmeli.	25	18
Etkili bir iletişim becerisine ve düzgün bir diksiyona sahip olmalı.	25	18
Yaratıcı ve araştırmacı olmalı.	23	16
Mesleği sevmeli.	21	15
Öğretim sürecini planlayabilmeli.	13	9
Sınıf yönetimi becerisine sahip olmalı.	13	9
Motive edici olmalı.	10	7
Ders faaliyeti dışında da öğrenciyle ilgilenmeli.	9	6
Ölçme değerlendirme bilgisine sahip olmalı.	8	6
Model olmalı.	7	5
Uygulamaya önem vermeli.	2	2
Öğrenci merkezli eğitim vermeli.	2	2
Diğer kurumlarla işbirliği yapabilmeli.	1	1
Etkili zaman yönetimi becerisine sahip olmalı.	1	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının görüşlerine göre öğretmenlerde en çok bulunması gereken mesleki özellikler “alanına hakim olma”, “öğretmenlik meslek bilgisi ve becerisine sahip olma”, “rehberlik anlayışına ve psikoloji bilgisine sahip olma” ve “değişikliğe açık olma” gibi özelliklerken en az bulunması gereken özellikler ise “etkili zaman yönetimi becerisine sahip olma”, “diğer kurumlarla işbirliği yapabilme”, “öğrenci merkezli eğitim verme” ve “uygulamaya önem verme” gibi özelliklerdir.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Fen bilgisi öğretmen adayı, “Gerektiğinde rehber öğretmen eksikliğini hissettirmeyecek yeterliğe sahip olmalı.”,

Diğer bir fen bilgisi öğretmen adayı ise, “Konulara hakim olmalı, gelişmeleri takip eden bir kişi olmalı.”,

Türkçe öğretmen adayı, bir öğretmenin mesleği özellik olarak “Bilgilerini öğrencilerine aktarabilmeli.” demektedir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Öğretim Elemanlarında Bulunması Gereken Mesleki Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “öğretim elemanlarında bulunması gereken mesleki özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretim Elemanlarında Bulunması Gereken Mesleki Özelliklere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)

Kodlar	f	%
Alanında uzmanlaşmış olmalı/Alanına hakim olmalı.	93	66
Öğretmenlik meslek bilgisi ve becerisine sahip olmalı	58	41
Yeniliklere açık olmalı.	29	21
Etkili iletişim becerisine sahip olmalı.	23	17
Yaratıcı ve araştırmacı olmalı.	21	15
Öğrenciye eşit bir mesafede olmalı.	20	14
Rehberlik anlayışına sahip olmalı.	19	14
Motive edici olmalı.	19	14
Öğretim sürecini planlayabilmeli.	18	13
Çeşitli yöntem ve teknikleri kullanmalı.	18	13
Ölçme ve değerlendirme bilgisine sahip olmalı.	15	11
Uygulamaya yönelik eğitim vermeli.	14	10
Sınıf yönetimi becerisi olmalı.	13	9
Deneyimi olmalı (uygulamadan geliyor olmalı).	13	9
Teknolojiyi kullanabiliyor olmalı.	13	9
Genel kültür bilgisine sahip olmalı.	13	9
Notu önemsememeli.	12	9
Model olmalı.	9	6
Eğitim fakültesi çıkışlı olmalı.	4	3
Profesyonel olmalı.	4	3

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının görüşlerine göre öğretim elemanlarında en fazla bulunması gereken mesleki özellikler “alanında uzmanlaşmış

olma/alanına hakim olma”, “öğretmenlik meslek bilgisine ve becerisine sahip olma”, “yeniliklere açık olma” ve “etkili iletişim becerisine sahip olma” gibi özelliklerken en az bulunması gereken özellikler ise “profesyonel olma”, “eğitim fakültesi çıkışlı olma”, “model olma” ve “notu önemsememe” gibi özelliklerdir.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Fen bilgisi öğretmen adayı, “Öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğini sevdirmeli.”, benzer bir biçimde yine bir fen bilgisi öğretmeni adayı, “Öğretim elemanları eğitim fakültesi çıkışlı olmalı.”,

Diğer bir fen bilgisi öğretmen adayı ise, “Öğretim yöntem ve tekniklerini anlatmakla kalmayıp kendisinin de bu yöntemleri kullanması.” gerektiğini belirtmektedir.

Okul öncesi öğretmen adayı “Biz öğretmen adayları teorik yönlerini bir şekilde öğreniyoruz, öğretim elemanlarından istediğimiz bize daha çok pratik yaptırmak, yani bize ileride ne yapmamız gerekir daha çok bunu öğretmelidirler.” biçiminde görüş belirtmektedir.

Bir sınıf öğretmeni adayı “Araştırmalarını sürekli devam ettiren, makale yayınlayan, aktif bir kişi olmalıdır.” demektedir.

Veriler incelendiğinde öğretim elemanlarında bulunması istenen özelliklerin başında Alanında uzmanlaşmış olma/Alanına hakim olma ve Öğretmenlik meslek bilgisine sahip olma gelmektedir. Bu durum aynı zamanda öğretmenlerde bulunması gereken en çok vurgulanan mesleki niteliklerdendir. Öğretim üyesi de öğretmenlik yapmalıdır. Alanı bilmek yanında eğitim süreçlerini de iyi kullanmalıdır. İfadeler incelendiğinde eğitim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının çok yönlü mesleki becerilerinin olması gereği göze çarpmaktadır. İletişim, yaratıcılık, araştırmacı olma, rehberlik vb. Öğretmen yetiştiren bir fakültede öğretim elemanının da model olması gerekir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Öğretimde ve Öğretim Elemanlarında Bulunması Gereken Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “öğretmenlerde bulunması gereken kişisel özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının görüşlerine göre öğretmenlerde olması gereken en önemli kişisel özellikler “esnek, anlayışlı ve hoşgörülü olma”, “sabırlı olma”, “hümanist olma” ve “sevecen olma” gibi temel insani özelliklerken en az olması gereken özellikler ise “asabi olmama”, “liderlik ruhuna sahip olma”, “samimi olma” ve “tutarlı olma” gibi özelliklerdir.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Fen bilgisi öğretmeni adayı, “Olaylara geniş bir pencereden bakabilmeli.”,

Tablo 3: Öğretmenlerde Bulunması Gereken Kişisel Özelliklere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)

Kodlar	f	%
Esnek, anlayışlı ve hoşgörülü olmalı.	81	58
Sabırlı olmalı.	50	36
Hümanist olmalı.	40	29
Sevecen olmalı.	39	28
Etkili iletişim becerisine sahip olmalı (dili etkili bir biçimde kullanabilmeli).	23	17
Güler yüzlü olmalı.	21	15
Empatik bir anlayışa sahip olmalı.	20	14
Ayırım yapmamalı.	19	14
Değişime ve yeniliğe açık olmalı.	18	13
Demokrat olmalı.	15	11
Objektif/adil olmalı.	15	11
Otoriter/disiplinli olmalı.	12	9
Esprili olmalı.	12	9
Modern, çağdaş olmalı.	12	9
Saygılı olmalı.	12	9
Öz verili olmalı.	11	8
Çalışkan olmalı.	11	8
Benlik saygısı yüksek olmalı.	11	8
Dürüst olmalı.	11	8
Model olmalı.	11	8
Sosyal olarak aktif olmalı.	10	7
Kendine güvenmeli.	10	7
Kültürlü olmalı.	9	6
Çağdaş, modern ve ilerici olmalı.	7	5
Ahlaklı olmalı.	7	5
Meleğini sevme, mesleğine ilgi duymalı.	7	5
Güvenilir olmalı.	7	5
Araştırmacı ruhuna sahip olmalı.	7	5
Seviyeli olmalı.	7	5
Alçak gönüllü olmalı.	6	4
İyimser olmalı.	6	4
Güdüleyici olmalı (motive edici).	6	4
Yaratıcı olmalı.	6	4
Çevreci olmalı.	5	4
Profesyonel olmalı.	5	4
Tutarlı olmalı.	5	4
Samimi olmalı.	5	4
Liderlik ruhuna sahip olmalı.	4	3
Asabi olmamalı.	1	1

Okul öncesi öğretmeni adayı, “Motivasyonu yüksek, öğrenciyi de güdüleyici olmalı.”,

Türkçe öğretmeni adayı, “İletişim kurarken içten ve samimi olmalı.”,

Matematik öğretmeni adayı ise, “Yeri geldiğinde öğretmen hatalarını kabul edebilecek kadar cesur olmalı, öğrencilerine de böyle davranmalıdır.” demektedir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Öğretim Elemanlarında Bulunması Gereken Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “öğretim elemanlarında bulunması gereken kişisel özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: *Öğretim Elemanlarında Bulunması Gereken Kişisel Özelliklere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Saygılı olmalı.	41	29
Dili etkili bir biçimde kullanabilmeli ve etkili iletişim becerisine sahip olmalı.	36	26
Öğrenciye objektif davranmalı.	31	22
Empatik olmalı.	31	22
Demokrat olmalı.	29	21
Hümanist olmalı.	28	20
Hoşgörülü olmalı.	25	18
Samimi/dürüst/alçak gönüllü olmalı.	25	18
Esprili olmalı.	22	16
Güler yüzlü olmalı.	21	15
Sabırlı olmalı.	19	14
Entelektüel olmalı.	20	14
Sevecen olmalı.	16	12
Model olmalı.	12	9
Eleştiriye açık olmalı.	11	8
Sosyal olma.	9	6
Öz güveni yüksek olma.	9	6
Girişimci olmalı.	9	7
Bencil olmamalı.	8	6
Nazik ve kibar olmalı.	8	6
Dürüst olmalı.	8	6
Güdüleyici olmalı.	7	5
Ahlaklı olmalı.	6	4
Öğrenciye yakın olmalı.	6	4
Profesyonel olmalı.	5	4
Tutarlı olmalı.	5	4
Esnek olmalı.	5	4
Mantıklı olmalı.	4	3
Mesleğini sevmeli.	3	2
Doğal olmalı.	2	2
Lider olmalı.	1	1

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının görüşlerine göre öğretim elemanlarında en çok görülmesi gereken kişisel özellikler “saygılı olma”, “dili etkili bir biçimde kullanabilmeli ve etkili iletişim becerisine sahip olma”, “öğrenciye objektif davranma” ve “empatik olma” gibi özelliklerken en az görülmesini istedikleri özellikler ise “lider olma”, “doğal olma”, “mesleğini sevme” ve “mantıklı olma” gibi özelliklerdir.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Okul öncesi öğretmen adayı “Her şeyi ben bilirim siz hiçbir şey bilmiyorsunuz şeklinde olmayan öğrencilerin düşüncelerine de saygı duyan.”,

Fen bilgisi öğretmen adayı, “Öğretmen adaylarını bir öğrenci gibi görmemeli, onlara birer öğretmen olduklarını hissettirmeli.”,

Türkçe öğretmen adayı, “Hoş görülmesi olmalı.”,

Bir sınıf öğretmeni adayı ise, “Tarafsız olmalı, kişiselliği katmadan öğrencileri değerlendirebilmelidir.” demektedir.

Öğretmen adayları saygılı olmaya ve dili etkili bir biçimde kullanabilmeli ile etkili iletişim becerisine sahip olmayı sıklıkla vurgulamışlardır. Bunu izleyen özelliklerde sıklıkla vurgulanmaktadır. Örneğin objektiflik, empatik olma, hümanist olma vb. hepsi olması gereken niteliklerdir. Öğretmen adaylarının bilinçli olması memnuniyet vericidir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Bölüm Eğitim Programlarının Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “bölüm eğitim programlarının sahip olması gereken özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının görüşlerine göre eğitim programlarının en çok sahip olması gereken özellikler “uygulamaya yönelik bir eğitim verebilecek bir program olma”, “alana uygun dersler içerme”, “pedagojik formasyona önem verme” ve “uygulamalar son sınıfa bırakılmama” gibi özelliklerken en az sahip olmaları gereken özellikler ise “bölümle ilgi olma”, “programda sosyal ve kültürel öğeler yer alma”, “kaliteli olma” ve “nota dayalı olmama” gibi özelliklerdir.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Fen Bilgisi öğretmen adayı, “Dört yıl boyunca öğrendiğimiz şeylerden birisi öğretmen olduğumuzda ezberden kaçınmamız gerektiğidir ama nedense biz sınavlara ezber yaparak girdik.”,

Matematik öğretmen adayı, “Matematik bölümünde okumama rağmen alanla ilişkili çok az ders alıyorum, zorunlu seçmeli ders almaya hiçbir anlam veremiyorum, seçmeli derslerin sayısı artırılmalı.”,

Tablo 5: Bölüm Eğitim Programlarının Sahip Olması Gereken Özellikler İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)

Kodlar	f	%
Uygulamaya yönelik bir eğitim verebilecek bir program olmalı.	70	50
Alana uygun dersler içermeli.	51	36
Pedagojik formasyona önem vermeli.	30	21
Uygulamalar son sınıfa bırakılmamalı.	28	20
Programı yürütebilecek yeterlikte ve nitelikte öğretim elemanı olmalı.	26	19
Öğrenci merkezli olmalı.	26	13
Programda bölümle alakasız dersler olmamalı.	23	16
Ezberle dayalı olmamalı.	16	11
Yenilikler ve gelişmelere açık olmalı.	15	11
Teknolojiyi kullanma eğitimine yer vermeli.	14	10
Eğitim derslerine ağırlık verilmeli.	14	10
Araştırmaya sevk edici olmalı.	11	8
Not önceliği olmamalı.	11	8
Seçmeli dersler artırılmalı (diksiyon, drama gibi).	9	6
KPSS'ye yönelik eğitim verilmeli.	9	6
Bilimsel temelleri olmalı.	8	6
Öğretmen adaylarını geliştirici olmalı.	8	6
Bölümü sevdirmeli.	7	5
Eğitim aşamalar halinde gerçekleşmeli.	6	4
Programda yöntem ve teknik zenginliği olmalı.	6	4
Nota dayalı olmamalı.	4	3
Kaliteli olmalı.	3	2
Programda sosyal ve kültürel öğeler yer almalı.	3	2
Bölümle ilgi olmalı.	1	1

Türkçe öğretmeni adayları, “Eğitim programları öğrencilerin bilgi açlığını severek doyuracak biçimde düzenlemeli.”,

Diğer bir matematik öğretmeni adayları “Eğitim dersleri daha ayrıntılı yer almalı, örneğin psikoloji dersi gibi.”,

Fen bilgisi öğretmeni adayları “KPSS’ye giren öğrenci sayımıza bakarak, fakülte de ona göre programda değişiklikler yapılmalıdır.”,

Sınıf öğretmeni adayları “Program dersler açısından zenginleştirilebilir, felsefe, psikoloji vb. dersler olmalı.”,

Başka bir sınıf öğretmeni adayları ise “Öğrencilere bir anket uyguladılar ve sonuçları da hocaların olduğu bir grup okusa (isim yazılmadan) hocalar kendilerini değerlendirebilirler.” demektedir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Fakülte Yönetiminin Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “fakülte yönetiminin sahip olması gereken özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: *Fakülte Yönetiminin Sahip Olması Gereken Özellikler İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Demokratik ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsemeli.	77	55
Öğrenci merkezli olmalı.	41	29
Nitelikli idari personel alınmalı.	25	19
Değişikliğe ve yeniliklere açık olmalı.	19	14
Öğrenciler eşit davranmalı.	19	14
Sosyal aktiviteler düzenlemeli.	15	11
Nitelikli öğretim elemanı seçmeli.	10	7
Yönetim kendisini öğrencilere tanıtmalı.	10	7
Öğrencilerin isteklerini yerine getirmeli.	9	6
Şeffaf olmalı.	9	6
Bilimsel amaçlı geziler düzenlemeli.	6	4
Öğrencilere öğretmen adayı gözüyle bakılmalı.	1	1

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğrenci görüşlerine göre fakülte yönetiminde en fazla olması gerek özellikler “demokratik ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimseme”, “öğrenci merkezli olma” ve “nitelikli idari personel alınma” gibi özelliklerken; en az olması gereken özellikler ise “öğrencilere öğretmen adayı gözüyle bakılma”, “bilimsel amaçlı geziler düzenleme” ve “şeffaf olma” gibi özelliklerdir.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır.

Matematik öğretmeni adayı, “Öğrenci toplulukları gerçekten yönetimde etkili olmalı.”,

Sınıf öğretmeni adayı “Yönetimin misyonu ve vizyonu belirli olmalıdır.”,

Diğer bir sınıf öğretmeni adayı ise “Personel denetlenmelidir. İdari personel-öğrenciler düzgün davranmalıdır.” demektedir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Fakültenin Finansal Olarak Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “fakültenin finansal olarak sahip olması gereken özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: *Fakültenin Finansal Sahip Olması Gereken Özellikler İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Öğrenciler ve öğretim elemanlarına finansal destek sağlamalı.	56	40
Finansal yeterliğe sahip olmalı.	38	27
Sosyal faaliyet çerçevesinde geziler düzenlemeli.	33	24
Kaynaklar uygun kullanılmalı.	27	19
Gerekli eğitim materyallerini sağlamalı.	24	17
Finansal kaynaklar yaratılmalı.	23	16
Uygun eğitim ortamı sağlanmalı (Klima, etkinlik odaları, drama ve oyun salonları gibi).	21	15
Bölümleri kendi bütçeleri olmalı.	13	9

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının görüşlerine göre fakülteleri finansal olarak “öğrenciler ve öğretim elemanlarına finansal destek sağlama”, “finansal yeterliğe sahip olma”, “sosyal faaliyet çerçevesinde geziler düzenleme”, “kaynaklar uygun kullanılma” ve “gerekli eğitim materyallerini sağlama” gibi birçok özelliğe sahip olmalıdır.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Fen bilgisi öğretmen adayı, “Finansman kaynaklarının yetersizliğinden dolayı teknolojik eğitim araç-gereçlerinin eksikliğinden eğitim olumsuz yönde etkilendiğini düşünüyorum.”

Sınıf öğretmeni adayı ise, “Ders araç-gereçlerini temin edebilmek, eğlence ihtiyaçlarımızı karşılayabilecek, boş zamanlarımızı değerlendirebilecek kültürel ve sportif tesislere sahip, araştırma yapmak için kütüphane, bilgisayar odası oluşturabilecek kaynağa sahip olmalıdır.” demektedir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Fakültenin Tesis ve Donanım Açısından Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “fakültenin tesis olarak sahip olması gereken özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre fakültenin tesis açısından birçok özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bunlardan bazıları ise şunlardır: “Tesisler yeterli olmalı (kantın, spor alanı, kafeterya gibi)”, “özel amaçlı derslikler olmalı (mikro eğitim, etkinlik odaları)”, “yapısal bağımsızlık olmalı (bina, lab. ve kütüphane gibi)” ve “doğal afetlere karşı hazırlıklı olmalı (kriz, deprem, su baskını gibi)”.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır.

Tablo 8: *Fakültenin Tesis Açısından Sahip Olması Gereken Özellikler İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Tesisler yeterli olmalı (kantın, spor alanı, kafeterya gibi).	91	65
Uygun derslikler olmalı.	47	34
Özel amaçlı derslikler olmalı (mikro eğitim, etkinlik odaları).	34	24
Yapısal bağımsızlık olmalı (bina, lab. ve kütüphane gibi).	28	20
Büyük derslikler olmalı (amfi, konferans salonları gibi).	23	16
Tüm fakülteler aynı yerleşke içerisinde olmalı.	23	16
Çevre düzenlemesi yapılmalı.	20	14
Kütüphane olmalı.	19	14
Eğitim materyalleri sağlanmalı.	19	14
Eğitime uygun bina olmalı.	19	14
İklimlendirme sorunu olmamalı.	17	12
Ulaşımı kolay olmalı.	16	11
Doğal afetlere karşı hazırlıklı olmalı (kriz, deprem, su baskını gibi).	12	9
Öğrenci kulüpleri olmalı.	7	5
Uygulama okulu olmalı.	7	5

Okul öncesi öğretmen adayı “Kantinimiz yok, mecburen sınıfta bir şeyler yiyip içiyoruz.”,

Fen bilgisi öğretmen adayı, “Açık ve kapalı spor salonu bulunmalıdır.”,

Okul öncesi öğretmen adayı ise “Derslikleri geniş ve aydınlık olmalıdır.” demektedirler.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Fakültenin Donanım Açısından Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “Fakültenin donanım açısından sahip olması gereken özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre fakülteleri “yeterli sayıda bilgisayar ve sınırsız internet olma”, “sınıflar teknolojik donanıma sahip olma”, “kütüphane olma” ve “sürekli güncelleştirilen bir donanıma sahip olma” gibi özelliklere sahip olmalıdır.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Sınıf öğretmeni adayı, “Eğitim fakültesine ait bir uygulama okulu olmalı.”,

Fen bilgisi öğretmen adayı, “Öğretim elemanları öğretmen adaylarına dersleri burada uygulayarak vermeli.”,

Tablo 9: *Fakültenin Donanım Açısından Sahip Olması Gereken Özellikler İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Yeterli sayıda bilgisayar ve sınırsız internet olma.	68	49
Kütüphane olma.	68	49
Sınıflar teknolojik donanıma sahip olma.	51	36
Sürekli güncelleştirilen bir donanıma sahip olmalı.	24	17
Tuvaletler hijyene uygun olma.	22	16
Laboratuvar olma.	21	15
Yemekhane olma.	20	14
Bağımsız çalışma odaları olma.	13	9

Okul öncesi öğretmen adayı ise, “Her bölümün kendisine uygun, yeterli sayıda yada, en azından örnek olabilecek materyaller bulunmalı.” demiştir.

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Fakültenin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Açısından Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “fakültenin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri açısından sahip olması gereken özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının görüşlerine göre fakültelerindeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinin birçok özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bunlardan bazıları ise şunlardır: “Ulaşılabilir olma”, “açık olma, hizmet tanıtılma”, “birey merkezli olma” ve “bağımsız bir binası olma” gibi özelliklerken bazı öğrencilerin “fikrim yok” bulgusu ilginç bir bulgu olarak göze çarpmaktadır.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Türkçe öğretmeni adayı, “Tüm öğrencilere yardım edecek durumda ve yeterlikte olmalı.”,

Fen bilgisi öğretmeni adayı, “Birinci sınıf öğrencilerine üniversite ortamına alışabilmeleri için yardımda bulunmalı.”,

Diğer bir fen bilgisi öğretmeni adayı ise, “Her sınıfta ikna kabiliyetini kullanarak ve hoş görülme olarak sorunu onlarla görüşmesi gibi gruba değil de bireye önem verilerek yapılması.”,

Okul öncesi öğretmeni adayı “Rehberlik için ayrı bir bina olmalı, öğrencilerin sorunlarını rahatça paylaşabileceği fiziki ve sosyal bir ortam hazırlanmalı.”,

Türkçe öğretmeni adayı ise, “PDR hizmeti sağlık hizmetlerinden yararlanmama rağmen çok faydalı buluyorum.” demektedir.

Tablo 10: *Fakültenin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Açısından Sahip Olması Gereken Özellikler İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Ulaşılabilir olmalı	33	24
Açık olmalı, hizmet tanıtılmalı.	31	22
Birey merkezli olmalı.	19	14
Bağımsız bir binası olmalı.	19	14
Etkinlikler (kongre, panel, seminer gibi) yapmalı.	19	14
Oryantasyon hizmeti yapmalı.	18	13
Yeterli nitelikte danışmanı olmalı.	18	13
Yönlendirme ve bilgilendirme yapmalı.	17	12
Danışmada bilgi teknolojilerini kullanılmalı.	16	11
Güvenilir olmalı.	15	11
Akademik danışmanlar öğrenciyi yönlendirmeli.	13	9
Hizmetleri yaygınlaştırılmalı.	12	9
Problem merkezli olmalı.	11	8
Fikrim yok.	11	8
Gizlilik ilkesiyle çalışmalı.	9	6
İzleme hizmeti yapmalı.	9	6
Bilimsel olmalı.	9	6
Kadrosu yeterli olmalı.	6	4

Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Fakültenin Bilgi Teknolojileri Açısından Sahip Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının “fakültenin bilgi teknolojileri açısından sahip olması gereken özellikler”e ilişkin görüşleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: *Fakültenin Bilgi Teknolojileri Açısından Sahip Olması Gereken Özellikler İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Frekansları ve Yüzdeler Değerleri (n=140)*

Kodlar	f	%
Bilgisayar ve internet yaygınlaştırılmalı (bilgi teknolojiler).	82	59
Sürekli yayınlar takip edilmeli.	67	48
Bilgi teknolojileri salonu olmalı.	28	20
Gelişmiş olmalı.	22	16
Bilgi teknolojiler açısından iyiyiz.	22	16
Güncel olmalı.	18	13
Fotokopi hizmetleri olmalı.	14	10
Çalışma salonu olmalı.	8	6

Tablo 11’de de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının görüşlerine göre fakülteleri özellikle çağımızın önemli bir gelişmesi olan bilgisayar ve bilgi teknolojileri açısından birçok özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarına göre fakültelerinde “bilgisayar ve İnternet yaygınlaştırılmalı”, “sürekli yayınlar takip edilmeli”, “bilgi teknolojileri salonu olmalı” ve “güncel olmalı” gibi özellikler olmalıdır.

Aşağıda öğretmen adaylarının kendi ifadelerinden örnekler yer almaktadır:

Okul öncesi öğretmeni adayı, “Geniş ve kapasiteli bilgi erişim salonu olmalı.”,

Sınıf öğretmeni adayı, “Derslerin seçimi ve kitapların alımı için öğrencilere anket verilebilir.” demektedir.

Tartışma ve Yorum

Ülkemizde ve dünyada öğretmen yetiştirme işini genelde eğitim fakülteleri üstlenmiştir. Ülkemizde, eğitim fakültelerinden yetişen öğretmen adaylarının farklı eğitim programlarından yetiştiği on yıl öncesinde kalite farklılıkları nedeniyle standart belirleme yoluna gidilmiş ve standart eğitim programları tüm fakülterle gönderilmiştir. Sadece seçmeli derslerde fakülteler esnek bırakılmıştır. Ancak son yıllarda seçmeli derslerin de onaydan geçerek uygulanması benimsenmiştir. Ülkemizde eğitim fakültelerinde okuyan öğrenciler benzer özellikler göstermektedir. Bu nedenle bu çalışmada tek bir fakülte üzerinde niteliksel çalışma yapılmıştır. Fakülteden mezun olma durumunda olan öğretmen adaylarının kendi algılamalarıyla kalite standartlarını belirleme çalışması yapılan bu çalışmada öğretmen adayları farklı kalite standardı ana başlığı altında kendi deneyimlerinden hareketle görüşlerini belirtmişlerdir.

Araştırmada elde edilen bulgularla ilgili yorumlar aşağıda verilmektedir:

Öğretmen adayları öğretmen yetiştirme programlarında en fazla alan bilgisi dersleri almaktadır. Bunu öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve genel kültür, teknoloji dersleri vb. takip etmektedir. Bu anlamda öğretmen adaylarının öğretilmekte bulunan istenen mesleki özellik olarak en fazla alan bilgisini ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerisini benimsedikleri elde edilen verilerden anlaşılmaktadır. Bunun yanında “rehberlik anlayışına ve psikoloji bilgisine sahip olma” ifadesini yaklaşık yüzde 30’unun söylemesi bu konuyu ne kadar önemsediklerini göstermektedir. “Eğitim teknolojilerini etkili bir biçimde kullanabilmeli” ifadesi de çok vurgulanan bir cümledir. Bu durum yeniden yapılanmada uygulamaya konulan öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı uygulamalarının öğretmen adayları tarafından önemsendiğinin bir göstergesi olabilir. Poulson (2001) ilköğretim öğretmenlerinin alan bilgisi ve eğitim politikaları ile ilgili çalışarak alan bilgisinin önemini vurgulamıştır. Ayrıca alan öğretimi ile ilgili eğitimsel uygulamalar üzerinde durmuştur.

İkinci olarak öğretmenin kişisel nitelikleri öğretmenlik becerilerini etkileyen önemli bir özelliktir. Duygusal anlamda benimsenen bu özellikler eğitimi etkilemektedir. Öğretmen adayları tarafından çoğunlukla hoşgörü, sabır, insancıl olma ve sevecen olma vb. ifade edilmiştir. Aslında burada belirtilen bütün ifadeler öğretilmekte bulunmalıdır. Mead (2004) araştırmasında öğretmen eğitiminde kişisel, sosyal, sağlık eğitimi ve okul temelli vatandaşlık üzerinde çalışmış ve özellikle değer eğitimi üzerinde durmuştur. Bu doğrultuda öğretmen adaylarına bu konularda anket verilmiş ve öğretmen olarak bunları benimsemek ve anlamının önemi, değerler, kişisel ve sosyal gelişim ve öğrenme arasındaki ilişkinin okul içinde yaşantılar yoluyla anlaşılması için fırsatlar sağlanması önerilmiştir. Bu özelliklerin öğretmenlerin niteliği için profesyonel standartlar arasında olduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarında bulunması istenen mesleki özelliklerin başında alanında uzmanlaşmış olma/alanına hakim olma ve öğretmenlik meslek bilgisine ve becerisine sahip olma gelmektedir. Bunlar aynı zamanda öğretmenlerde bulunması gereken en çok vurgulanan mesleki nitelikler arasındadır. Öğretim üyesi de öğretmenlik yapmalı ve alanı iyi derecede bilmesinin yanı sıra eğitim süreçlerini de iyi kullanmalıdır. İfadeler incelendiğinde eğitim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının çok yönlü mesleki becerilerinin olması gereği göze çarpmaktadır. Öğretmen yetiştiren bir fakültede öğretim elemanının iletişim, yaratıcı olması, araştırmacı olması, rehberlik yapması ve model olması gerekmektedir.

Öğretmen adayları tarafından öğretim elemanlarında bulunması istenen kişisel özelliklerin başında saygılı olma, dili etkili bir biçimde kullanabilme ve etkili iletişim becerisine sahip olmayı sıklıkla vurgulamışlardır. Bunu izleyen özellikler de sıklıkla vurgulanmaktadır. Örneğin objektiflik, empatik olma, hümanist olma vb. hepsi olması gereken niteliklerdir. Bu anlamda, öğretmen adaylarının bilinçli olması memnuniyet vericidir.

Öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme programı ile ilgili en çok vurguladıkları özellik teoriden ziyade uygulamalı bir program olmasıdır. Hizmet öncesi öğretmen eğitiminden hemen sonra öğretmenler uygulamada çalışmaktadır. Bu anlamda eğitim sürecinde ne kadar çok uygulama görürlerse o kadar tecrübe ile öğretmenlik yapabilirler. Öğretmen adaylarının bunun bilincinde olarak vurgu yapmaları tecrübeli olmayı benimsediklerinin bir göstergesi olabilir. Morken, Divitini ve Haugalokken (2007) öğretmen eğitiminde uygulama temelli eğitimi (practice-based education) çalışmışlardır. Öğrencilerin uygulamadaki gözlemlerine dayalı bu araştırmada uygulamanın yaygınlaştırılmasının önemi, hareketlilik, işbirliği ve niteliğin artması bakımından vurgulanmıştır.

Öğretmen adayları ideal bir yönetimin sahip olması gereken niteliklerini, yönetsel olarak katı olmamaları, demokratik ve katılımcı bir yönetim anlayışına sahip olmaları biçiminde vurgulamışlardır. Fakültede finansal desteğin önemi de en çok vurgulanan özelliktir. Bu desteğin öğrenciler yanında öğretim elemanları içinde olması gereğinin ifade edilmesi önemli bir bulgudur.

Öğretmen adayı görüşlerine göre fakültenin tesis açısından birçok özelliklere sahip olması gerekmektedir. Tesislerin yeterli olması, özel amaçlı dersliklerin olması (mikro eğitim, etkinlik odaları), yapısal bağımsızlık olması (bina, lab. ve kütüphane gibi) ve doğal afetlere karşı hazırlıklı olması (kriz, deprem, su baskını gibi) en çok belirtilen ifadelerdir. Bu anlamda, eğitim fakültesinin öğretmen yetiştirme için gereken tesislere sahip olması için gereken önlemler alınmalıdır. Etkinlik merkezli bir yaklaşım benimsenmeli ve gereken ortamlar sağlanmalıdır.

Donanımda en çok belirtilen ifade bilgisayar ve internet konusundadır. Teknolojinin hayatımızda etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Öğretmen eğitiminde teknolojinin etkisi çok önemlidir. Yapılan bazı çalışmalarda öğretmen adaylarının bu konuda iyi yetiştirilmesi gereği ifade edilmektedir (Duhaney, 2001; Betrus, 2000; Brennan, 2000; Cuckle ve Jenkins, 2000; Duran, 2000).

Benzer biçimde, donanımdaki en çok vurgulanan konu ile bilgi teknolojileri konusunda en çok vurgulanan konu benzerlik göstermektedir. Bilgisayar ve internet çağımızın vazgeçilmez unsurlarıdır. Öğretmen yetiştirmede de bilgi teknolojilerine gereken önem verilmeli ve yaygın bir biçimde kullanılması sağlanmalıdır. Delfino ve Persico (2007) çalışmalarında öğretmen eğitiminde eğitim teknolojisi ile ilgili olarak yüz yüze ve online teknikleri çalışmışlardır. Beş yıl süren bir durum çalışması (case study) yapmışlardır. Öğretmen eğitiminde yüz yüze ve online tekniklerin bir arada kullanılmasını ve çeşitli online teknikler önermişlerdir. Ayrıca, Sime ve Priestley (2005) bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma konusunda öğretmen adaylarının görüşlerini almışlardır. Öğretmen adayları ICT'nin (Information and communications technology) öğrenme-öğretmenin yeni bir şekli olarak sınıftaki ilişkilerin doğasını değiştirdiğini belirtmişlerdir. Modern bir öğretim aracı olarak sınıfa girmesini benimserken aynı zamanda bu sürecin çeşitli engellerini de ifade etmişlerdir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının ICT konusunda gelişimi ile ilgili uygulamalı ve okullarda ICT kullanımına karşı pozitif tutumu arttırmak için çeşitli doğurgular yer almaktadır.

Diğer taraftan, öğretmen adayları en çok Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerine ulaşmak istemektedir. Bu durumda öğretmen adaylarının tepkilerinden tanıtım, bağımsız bir binası olma vb. bulgularının önemine inandıkları anlaşılmaktadır.

Dünyada genelde öğretmen eğitiminde kaliteyi iyileştirmek için çalışmalar yapılmaktadır. Burchell ve Westmoreland (1999) araştırmalarında yeterlik temelli eğitim ile öğrencilerin bu uygulamalar üzerindeki tepkileri incelemişlerdir. İngiltere'de yeterlik standartları belirlenmiş ve öğretmen eğitiminde bu standartlara göre eğitim yapılmaktadır. Bu standartlar öğretmenin yapacakları kazanımlar olarak ifade edilmiştir. Örneğin, öğrencilerin gelişimini bireysel olarak izleme, test etme ve değerlendirme, öğrencilerin öğrenme süreci ve kazanımları hakkında sözel ve yazılı dönüt sağlama, aileler için öğrencinin gelişmesi hakkında rapor hazırlama ve sunma vb. Öğretmen adaylarının yeterlik temelli öğretmen eğitimi algılamaları incelendiğinde, bireysel değerlendirme ve izlemenin yapılması, odaklanan gelişim için gerekli

rehberlik hizmetlerinin sağlanması, ölçme ve izleme becerilerinin kazanılması vb. yer almaktadır. Yansıtıcı uygulamaları konusundaki algılamaları incelendiğinde, kendi öğretim faaliyetlerini değerlendirme, kendini değerlendirme ve izleme vb. yer almaktadır. Bu yeterliklerin belirlenmesinin öğretmen eğitimi programının niteliğini geliştirdiği vurgulanmıştır. Bunun yanında bu standartların belirlenmesi program değerlendirme ve geliştirme çalışmalarına da katkıda bulunacaktır.

Stevens ve diğ. (2006) öğretmen eğitiminde öğretme ve öğrenmedeki dönüşümler konulu çalışmalarında, öğretmen adaylarının öğrenenler olarak öğretmen eğitimindeki yaşantılar, öğretme hakkında fikirlerin gelişmesi ve öğretme hakkında yeni öğrenmeler üzerine öneriler geliştirmişlerdir. İngiltere’de beş ayrı üniversitenin eğitim bölümünde çalıştıktan sonra öğretmen adaylarının öğrenenler olarak kendilerinin öğretmenleri görererek iyi öğretmeyi anladıklarını görmüşlerdir. Burada yansıtıcı olma (reflexivity) öğretmen adaylarının öğrenmelerinde önerilmekte ve öğrenen öğretmen ve öğrenen kavramlarına vurgu yapılmaktadır.

Sonuç olarak, eğitim fakülteleri kalite standartları sürekli kontrol edilmeli ve geliştirilmelidir. Fakülteler kendi kendini değerlendirmeli ve yenilemelidir. Stratejik planlamalar gerçekçi yapılmalı ve yapılan planlamalar hayata geçirilmelidir. Ayrıca, fakültede program geliştirme çalışmaları sürekli olarak yapılmalıdır. Programların etkililiği değerlendirilerek geliştirilmelidir. Bu anlamda, değerlendirme ve kalite standartlarını geliştirmede öğretmen adaylarının görüşleri de alınmalıdır. Buna ek olarak, öğretim elemanlarının kalitesini artırıcı önlemler alınmalıdır. Diğer taraftan, fakültelerde PDR hizmetlerine gereken önem verilmeli, iyi bir biçimde tanıtımı yapılmalı ve bağımsız bir yerinin olması sağlanmalıdır. Son olarak, fakülteler bilgi teknolojilerine gereken yatırımı yapmalı ve eğitimini de vermelidir. Bu doğrultuda da, yansıtıcı öğrenme-öğretme etkinlikleri, uygulama ve yeterlik temelli öğrenmeyi sağlayıcı kalite standartları oluşturulmalı ve geliştirilmelidir.

Kaynakça

- Adams, S.A.S. (2000). *Relationship between national accreditation standards and graduate knowledge as measured by the national counselor examination for licensure and certification (NCE)*. Unpublished doctoral dissertation, Texas University.
- Arslan, H. (2000). *Academic quality assessment in Turkish undergraduate institutions*. Unpublished doctoral dissertation, The American University.
- Baykara, S. (1999). *Eğitimde toplam kalite yönetiminin uygulanabilirliği ve bir model önerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Bayülken, N. (1999). *Üniversitelerde kalitenin stratejik yönetimi ve konu ile ilgili bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Betrus, A.K. (2000). *The content and emphasis of the introductory technology course for undergraduate pre-service teachers*. Unpublished doctoral dissertation, Indiana University.

- Binici, V. (1999). *Eğitimde toplam kalite yönetimi ve kalite çemberi uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Brennan, J.P. (2000). *Preservice teachers and administrators' perceptions of instructional technology infusion*. Unpublished doctoral dissertation, The University of Southern Mississippi.
- Burchell, H. ve Westmoreland, S. (1999). Relationship between competence-based education and student reflection on practica: a UK case study of initial teacher training. *International Journal of Training and Development*, 3(2), 156-166.
- Çetiner, O. (1996). *Toplam kalite yönetimi ve mesleki eğitimde uygulanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Cuckle, P. ve Jenkins, I. (2000). Students' information and communications technology skills and their use during teacher training. *Journal of Information Technology for Teacher Education*, 9(1), 9-22.
- Delfino, M. ve Persico, D. (2007) Online or face to face? Experimenting with different techniques in teacher training. *Journal of Computer Assisted Learning*, 23, 351-365.
- DeRousse, E.B. (2000). *Examining elementary teachers' perceptions regarding the impact of the revised virginia standards of learning, The standards of learning assessments, the standards of accreditation, and the virginia report card*. Unpublished doctoral dissertation, The George Washington University.
- Duhaney, D. (2001). Teacher education: Preparing teachers to integrate technology. *International Journal of Instructional Media*, 28(1), 23-30.
- Duran, M. (2000). Examination of technology integration into an elementary teacher education program: One university's experience. *Education*, 121(4), 732-737.
- Erişen, Y. (2001). *Öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi ve fakültelerin standartlara uygunluğunun değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Eroğlu, E. (1996). *Toplam kalite yönetimi ve eğitim alanında uygulanabilirliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme* (10. Baskı). Ankara: METEKSAN Yayınları.
- Geoffrey, D. D. (1994). *Developing quality systems in education*. Great Britain: Routledge.
- Henkel, M. E. (2000). *Quality management system registration: A decision-oriented educational research study in transferring a proven quality management model to a vocational education system*. Unpublished doctoral dissertation, The Florida State University.
- Kavrakoğlu, İ. (1996). *Toplam kalite yönetimi*. İstanbul: KalDer Yayınları.
- Kuş, M. (1999). *Kalite kavramı, AB kalite politikaları ve Türkiye'deki kalite faaliyetleri*. Ankara: T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Avrupa Topluluğu Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Yayın No: 48.
- Lawless, K.A., Smith, E.V., Kulikowich, J.M., ve Owen, S.V. (2001). Preservice teachers' beliefs about the relationships between domain knowledge and instructional media. *International Journal of Instructional Media*, 28, 261-270.
- Mahiroğlu, A. (1996). *Teknik eğitim fakültesi mezunlarını izleme araştırması*. Ankara: METARGEM.
- Mayring, P. (1996). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Gümüş, A. ve Durgun, M.S.). Adana: Baki Kitapevi.
- Mead, N. (2004). The prevision for personal, social, health, education and citizenship in school-based elements of primary initial teacher education. *Pastoral Care*, 19-26.

- Morken, E.M., Divitini, M., ve Haugalokken, O. (2007). Enriching spaces in practice-based education to support collaboration while mobile: The case of teacher education. *Journal on Computer Assisted Learning (JCAL)*, 23, 300-311.
- Mortensen, D. W. (2000). *Evidence of quality: The notions of quality and evidence of assessment found in accreditation documents in the WASC region*. Doctoral dissertation, The Claremont Graduate University.
- Ok, A. (1991). *The determination of admission standards for teacher training programs: A Delphi study*. METU, Doctoral dissertation, Ankara.
- Oser, F. (1998). Standards in teacher raining. *European Education*, 30 (2).
- Poulson, L. (2001). Paradigm lost? Subject knowledge, primary teachers and education policy. *British Journal of Educational Studies*, 49(1), 40-55.
- Rahman, M. A. (2000). *Job satisfaction among teachers: An exploration of the effects of perception of professional knowledge, Instructional skills, and teacher education program quality*. Doctoral dissertation, The Ohio State University.
- Ronald, H. H. (2000). Examining the impact of school quality on school outcomes and improvement: A value-added approach. *Educational Administration Quarterly*, 36(4), 513-552.
- Sime, D. ve Priestley, M. (2005). Student teachers' first reflections on information and communication technology and classroom learning: implications for initial teacher education. *Journal of Computer Assisted Learning*, 21(2), 130-142.
- Stevens, D., Hodges, G.C., Gibbons, S., Hunt, P., ve Turvey, A. (2006). Transformations in learning and teaching through initial teacher education. *Literacy*, 40(2), 97-105.
- Taş, A. M. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 28-54.
- Vaughn, M., Everhart, B., Sharpe, T., ve Schimmel, C. (2000). Incorporating a multisource assessment approach in a teacher education program. *Education*, 121(2), 339- 346.
- Williams, H.S., ve Alawiye, O. (2001). Student teachers perceptions of a teacher training program. *College Student Journal*, 35(1), 113-118.
- Yalabık, B. (1999). *Yükseköğretimde toplam kalite yönetimi ve ODTÜ'nün durumu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. ODTÜ, Ankara.
- YÖK (1998). *Öğretmen eğitiminde akreditasyon: İngiltere ve ABD örnekleri*. Ankara: YÖK.
- YÖK (1999). *Eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine yön veren temel ilkeler*. Ankara: YÖK.
- YÖK (1999). *Türkiye'de öğretmen eğitiminde akreditasyon ve standartlar. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim'i geliştirme projesi hizmet öncesi öğretmen eğitimi*. Ankara: YÖK.
- YÖK (2007). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: YÖK.
- Yurter, M. (1999). *Toplam kalite yönetimi felsefesinin eğitim sektörüne uygulanabilirliği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Tezcan, M. (1997). *Gençlik sosyolojisi ve antropolojisi araştırmaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No. 178.
- Türküm, A.S., Kızıldaş, A., Yemenici, B., ve Bıyık, N. (2004). *Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri, sorunları ve üniversiteye ilişkin görüşleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Ültanır, E. (1996). Yeni açılan üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin açılmasına duyulan gereklilikler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 220, 10-14.
- Ültanır, E. (1998). Üniversite öğrencileri için geliştirilen problem tarama envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10, 23-32.
- Wechsler, H., Rohman, M. ve Solomon, R. (1991). Emotional problems and concerns of New England college students. *Journal of Orthopsychiatry*, 51, 719-723.